

BESTEK PRAKTIJKONDERZOEK AKKERBOUW 2012

1 INLEIDING

Dit bestek bevat informatie over het verzoek om inschrijvingen voor de opdracht '**praktijk-onderzoek akkerbouw 2012**'. U wordt uitgenodigd om op basis van dit bestek één of meerdere offertes uit te brengen conform de eisen en wensen die hierin zijn vastgelegd ten aanzien van de offerte, dienstverlening, contractvoorwaarden en een aantal andere aspecten ten aanzien van de uitvoering van de werkzaamheden.

De opbouw van dit bestek is als volgt. In hoofdstuk 2 en 3 zijn de opdrachtgever en de opdrachttitels weergegeven. In hoofdstuk 4 worden de procedurele voorschriften rondom de inschrijving toegelicht. In hoofdstuk 5 worden de bindende voorschriften uiteengezet. In hoofdstuk 6 wordt de opdracht nader omschreven en zijn de eisen en wensen m.b.t. de opdracht uiteengezet. In hoofdstuk 7 worden de eisen m.b.t. de offerte toegelicht. In hoofdstuk 8 komen de eisen en wensen m.b.t. de conceptovereenkomst aan de orde. In hoofdstuk 9 worden tot slot de procedures rond beoordeling en gunning toegelicht, inclusief het beoordelingskader.

Verder zijn in het bestek enige door u in te vullen formulieren opgenomen.

2 OPDRACHTGEVER

Opdrachtgever is het Productschap Akkerbouw (PA).

3 TITEL OPDRACHT

Dit bestek bestaat uit zestien kavels. Deze kavels hebben de volgende titels:

1. Mogelijkheden van meerjarige graanachtige grassen voor erosiebestrijding – onderzoek;
2. Wintergranen voor waterberging – onderzoek;
3. Toepassing van Royal MH in de bewaring van aardappelen – onderzoek;
4. Bewaarstrategie aardappelen van lichte grond – onderzoek;
5. Rassenonderzoek zaaiuien op zandgrond – onderzoek;
6. Peulvruchtenteelt op zavelgrond – onderzoek;
7. Vestiging en verspreiding van het maïswortelknobbelaaltje binnen een perceel – onderzoek;
8. Verspreiding Y-virus door aaltjes – onderzoek;
9. Behandeling uitgangsmateriaal tegen stengelaaltjes – onderzoek;
10. Duistbestrijding in bouwplanverband – onderzoek;
11. Inventarisatie vreterij in aardappel – onderzoek;
12. Bonenspintmijt in aardappel – onderzoek;
13. Schema bodemplagen – onderzoek;
14. Biologische bestrijding van ritnaalden – onderzoek;
15. Transport van virus in aardappelplant – artikel;
16. Peilgestuurde drainage – artikel.

4 PROCEDURELE VOORSCHRIFTEN

- a) Communicatie via contactpersoon: H.J. Greve, PA;
- b) Planning: sluitingstermijn – vrijdag 30 september 2011, 12.00 uur bij PA, opening offertes - 30 september bij PA, beoordeling – tot 5 november, kennisgeving gunning – 11 november 2011, aanvang activiteiten –1 januari 2012;
- c) De opdrachtgever kan te allen tijde de gehele of gedeeltelijke aanbesteding stoppen;
- d) Kosten van inschrijving zijn voor rekening van de inschrijver;
- e) De gegevens in het bestek zijn intellectueel eigendom van de opdrachtgever. Opdrachtgever gaat vertrouwelijk om met vertrouwelijke gegevens van de inschrijver;
- f) De offerte dient minimaal 3 maanden vanaf opening geldig te zijn;
- g) Vragen alleen via e-mail bij H.J. Greve (h.j.greve@hpa.agro.nl). Vragen en antwoorden worden geanonimiseerd per post of mail rondgestuurd aan alle inschrijvers. Beslechting van geschillen geschiedt door een daartoe bevoegde rechter. Geschillen dienen uiterlijk 3 maanden na gunning kenbaar te worden gemaakt;
- h) Contactpersoon dient op de hoogte te worden gesteld van tegenstrijdigheden in dit bestek.

5 BINDENDE VOORSCHRIFTEN

- a) Indiening offerte: uiterlijk vrijdag 30 september 2011, 12.00 uur schriftelijk bij PA;
- b) Offerte dient in enkelvoud en ondertekend te worden toegezonden. Er dient ook een digitale kopie van het projectplan en de offerte, in Word-format, te worden toegestuurd. In de offerte dient de volgorde van het bestek aangehouden te worden. Als hulpmiddel bij het opstellen van uw inschrijving is een checklist bijgevoegd (bijlage a); deze dient u ingevuld bij uw inschrijving te voegen. De aanmelding dient volledig te zijn. Mocht u bepaalde stukken niet kunnen aanleveren of vragen niet kunnen beantwoorden, dan dient u dit expliciet en met reden op de checklist aan te geven. Als er volgens u nog andere zaken zijn die van belang zijn in relatie tot de opdracht en die niet in dit bestek zijn opgenomen, kunt u deze zaken in een afzonderlijke bijlage vermelden;
- c) Op het moment van gunning en tijdens uitvoering moet inschrijver verzekerd zijn (beroeps- en wettelijke aansprakelijkheid);
- d) U wordt verzocht de eigen verklaring uitsluitingsgronden (bijlage b) in te vullen en bij de inschrijving te voegen;
- e) De inschrijving en alle bijlagen dienen rechtsgeldig ondertekend te zijn door een daartoe bevoegd functionaris;
- f) Bij het vormen van een combinatie of bij onderaanneming dient u te omschrijven met wie de samenwerking gaat plaatsvinden en wie wat gaat doen. De opdrachtgever accepteert slechts één aanspreekpunt. Allen stellen zich hoofdelijk aansprakelijk voor financiële en technische uitvoering van de opdracht. Het is een pre als de inschrijver kan aantonen dat de samenwerking tussen de partijen een bestendig karakter heeft middels aantoonbare (langdurige) gezamenlijke projectervaring(en).

6 OMSCHRIJVING, EISEN EN WENSEN T.A.V. DE OPDRACHT

6.1 Achtergrond opdracht

Elk jaar inventariseert het PA de onderzoekswensen van de praktijk. Het betreft hier wensen van telers, handel, industrie en onderzoeksinstituten.

Alle wensen worden regionaal en landelijk beoordeeld, waarna een selectie van onderwerpen met een hoge prioriteit overblijft. De landelijke werkgroepen van het PA hebben besloten dat alle geselecteerde onderzoeksonderwerpen geschikt zijn voor aanbesteding. De opdracht is conform de onderwerpen onderverdeeld in kavels.

6.2 Gewassen

De diverse kavels hebben betrekking op diverse gewassen.

6.3 Afbakening opdrachten

6.3.1 Algemeen

De gehele opdracht is onderverdeeld in zestien kavels. In de paragrafen 6.3.2 t/m 6.3.17 zijn deze terug te vinden. Bij elk kavel is vermeld op welke onderzoekswens, terug te vinden in de bundel 'Onderzoeksvoorstellen 2012' van het PA op Kennisakker.nl

<http://www.kennisakker.nl/actueel/kennistekst/onderzoekswensen-voor-2012>, deze is gebaseerd.

6.3.2 Mogelijkheden van meerjarige graanachtigen voor erosiebestrijding (nr. 1)

Van enkele meerjarige graanachtige grassoorten, waaronder *Thinopyrum intermedium*, is vanuit het buitenland bekend dat ze diep wortelen en de bodem, voedingstoffen en water goed vasthouden. De teelt van dergelijke meerjarige graanachtige gewassen kan zorgen voor minder water- en/of winderosie, minder milieubelasting (minder uitspoeling) en zuiniger gebruik van inputs.

In Amerika is er de nodige aandacht besteed aan deze grassoorten en zijn ook selecties op landbouwkundige waarde uitgevoerd.

Gevraagd wordt in een korte bureaustudie de waarde van meerjarige graanachtige grassoorten voor de water- en winderosiebestrijding in Nederland te onderzoeken.

Daarnaast wordt gevraagd van in het buitenland geselecteerd materiaal van deze soorten maximaal 6 selecties/rassen te screenen op landbouwkundige waarde onder Nederlandse omstandigheden. Hierbij dienen twee zaaitijdstippen te worden toegepast: vroeg in het voorjaar (winderosie) en in het najaar (watererosie).

De screening dient beperkt van omvang te zijn, bijv. een rijtjesproef, waarbij landbouwkundige eigenschappen (opkomstpercentage, snelheid grondbedekking, gewasstand, ziektegevoeligheid, vroegheid bloei, afrijping, opbrengst) visueel worden waargenomen. Zaad van de landbouwkundig best beoordeelde selectie dient te worden geoogst en bewaard.

De projectresultaten, bestaande uit a) een rapport met daarin de resultaten van de bureau-studie en de screening, b) een samenvatting van dit rapport en c) een vakbladartikel, dienen uiterlijk in februari 2013 te worden opgeleverd. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht. Het geoogste zaad dient te worden geleverd aan de uitvoerder van kavel 6.3.3.

6.3.3 Wintergranen voor waterberging (nr. 94)

Om afstromend water op te vangen schrijft de erosieverordening van het PA voor dat bij kerende groundbewerking op hellingen van 2% of meer een bufferstrook of -vlak aangelegd moet worden met gras, gras/kruiden of luzerne. De economische waarde van deze gewassen is voor akkerbouwers beperkt en het zou veel praktischer zijn om bufferstrook/-vlak in te zaaien met een wintergraan. Als aangetoond kan worden dat wintergraan ook voldoet aan de voorwaarden voor de bufferstrook of -vlak, kan dit in de verordening worden opgenomen.

Gevraagd wordt in een veldproef de erosiebeperking van een bufferstrook met wintertarwe, gras en eventueel een meerjarige graanachtige (zie kavel 6.3.2.) te onderzoeken.

In 2012 dienen als bufferstrook wintertarwe en gras aangelegd te worden, in 2013 wordt hieraan eventueel een meerjarige graanachtige toegevoegd.

De bufferstroken dienen beide jaren op twee tijdstippen aangelegd te worden: eind september/begin oktober en begin/half november. Alle objecten dienen dezelfde voorvrucht en grondbewerking te hebben gehad.

De erosiegevoeligheid van alle objecten dient in winter en voorjaar meermalen te worden gemeten via regensimulatie (zie hiervoor <http://www.kennisakker.nl/kenniscentrum/document/erosie-en-nietkerende-grondbewerking>) en natuurlijke neerslag. De natuurlijke neerslaghoeveelheid en -intensiteit dient daarom tijdens de proefuitvoering te worden gemeten. Indien verschillend dient ook het hellingspercentage van de objecten te worden bepaald.

De projectresultaten, bestaande uit a) een tussenrapportage na het eerste onderzoeksjaar, b) een rapport met daarin de resultaten van het tweejarige veldonderzoek, c) een samenvatting van dit rapport en d) een vakbladartikel, dienen in het voorjaar van 2013 respectievelijk 2014 te worden opgeleverd. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

6.3.4 Toepassing van maleïne hydrazine in de bewaring van aardappelen (nr. 8)

Terugdringen van het gebruik van Chloor IPC bij de bewaring van consumptieaardappelen is gewenst in verband met het streven naar vermindering van milieubelasting en residuen. Door maleïne hydrazine (MH) toe te passen in de teelt kan het gebruik van Chloor IPC in de bewaring worden verminderd; aardappelen die langer bewaard worden kunnen 1-2 behandelingen met gas uitsparen.

Gevraagd wordt het optimale tijdstip van toepassing van MH in de teelt van 4 verschillende consumptie- en fritesaardappelrassen in combinatie met twee verschillende bewaarregimes te onderzoeken in de bewaarperiodes 2012/13 en 2013/14. MH dient op meerdere, bijv. 3, tijdstippen in de teelt te worden toegepast. De rassen dienen te variëren in kiemrust/kiemlustigheid en vroegheid/loofveroudering, maar wel geschikt te zijn voor langere bewaring.

Tijdens de bewaring dient de kieming meermalen visueel waargenomen te worden. De MH-concentratie in de knollen dient aan begin en einde bewaring te worden gemeten.

De projectresultaten dienen medio 2013 (tussentijdse rapportage) en 2014 (eindrapport, een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel) schriftelijk aan het PA gerapporteerd te worden. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

6.3.5 Bewaarstrategie aardappelen van lichte grond (nrs. 4 en 9)

Bij de rassenkeuze voor de zetmeel- en consumptieaardappelteelt op lichte grond is de geschiktheid voor langere bewaring een belangrijk criterium. Langere bewaring van deze aardappelen is lastig vanwege de snellere veroudering dan op kleigronden, waardoor de verwerkingskwaliteit sneller achteruit loopt. De vraag is of er betere bewaarregimes zijn te bedenken voor deze aardappelen, opdat de verwerkingskwaliteit beter gehandhaafd blijft tijdens de lange bewaring.

Gevraagd wordt voor zetmeel- en consumptieaardappelen betere bewaarregimes te formuleren en deze te toetsen in de bewaarperiodes 2012/13 en 2013/14. In het onderzoek dienen voor beide teelten 3 rassen te worden opgenomen die veel geteeld worden in Noordoost- resp. Zuidoost-Nederland, maar verschillen in geschiktheid voor langere bewaring en/of verwerkingskwaliteit. Minimaal 3 nieuwe bewaarregimes dienen te worden vergeleken met het momenteel gangbare regime.

Tijdens de bewaarperiode dienen regelmatig waarnemingen te worden uitgevoerd. Deze waarnemingen zijn gericht op kwantiteit (vochtverlies, drukplekken), maar vooral op kwaliteit.

Het gaat daarbij om de meting van verouderingssuikers voor beide aardappelteelten en wellicht om aanvullende kwaliteitsbepalende inhoudstoffen voor zetmeelaardappelen. Hiervoor dient contact te worden opgenomen met AVEBE.

Voor de definitieve invulling van de te onderzoeken objecten, de begeleiding van het onderzoek en beoordeling van tussen- en eindrapportage dient een klankbordgroep te worden gevormd, waarin in ieder geval telers van zetmeel- en consumptieaardappelen en een bewaardeskundige zitting hebben.

De projectresultaten dienen te bestaan uit korte verslagen van bijeenkomsten van de klankbordgroep, een tussentijdse rapportage na bewaar seizoen 2012/13 en een eindrapport. Na afloop van het project (medio 2014) worden ook een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel verwacht. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

6.3.6 Rassenonderzoek zaaiuien op zandgrond (nr. 13)

Het areaal zaaiuien op zand- en lössgrond neemt de laatste jaren toe en zal naar verwachting verder groeien. De groeiomstandigheden op löss- en vooral zandgrond wijken af van zavel- en kleigronden en het is daarom de vraag of de huidige rasgegevens ook gelden voor deze grondsoorten.

Gevraagd wordt middels een veldproef op lössgrond in 2012 en een veldproef op zandgrond in 2013 na te gaan of er bij zaaiuien sprake is van interactie tussen ras en grondsoort. In de veldproeven dienen minimaal 6 rassen te worden opgenomen die verschillen in opbrengst en kwaliteit. De proefuitvoering en waarnemingen dienen verder aan te sluiten bij het lopende rassenonderzoek op zavel- en kleigrond. Voor het onderzoeksprotocol wordt verwezen naar de heer V/d Brink van PPO-agv.

De interactie ras*grondsoort dient beide jaren statistisch geanalyseerd te worden op basis van de gegevens van alle rassenproeven op alle grondsoorten.

De projectresultaten dienen te bestaan uit een tussentijdse rapportage na bewaar seizoen 2012/13 en een eindrapport. Na afloop van het project (medio 2014) worden ook een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel verwacht. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

6.3.7 Peulvruchtenteelt op zavelgrond (nrs. 16 en 17)

Bruine bonen, maar daarnaast ook andere droge erwten- en bonensoorten, worden van oudsher in Nederland geteeld, momenteel echter op (zeer) beperkte schaal. Deze gewassen bieden wel kansen om te voldoen aan de vraag naar duurzame eiwitproducten, zowel voor humane als dierlijke consumptie.

Gevraagd wordt na te gaan wat de perspectieven zijn van de teelt op kleigrond van diverse soorten erwten en bonen, zoals wintererwten, kievitsbonen, pintobonen, nierbonen, witte bonen, etc.

In Zeeuws-Vlaanderen dient in 2012 een veldproef te worden aangelegd met maximaal 12 soorten erwten en bonen. Droge groene erwten, veldbonen en bruine bonen dienen als referentie meegenomen te worden.

Van de diverse gewassen dienen minimaal de teeltmogelijkheden en -problemen waargenomen en beschreven te worden. De productkwaliteit (eiwitkwaliteit, vetzuursamenstelling, glycoalkaloiden, etc. - gerelateerd aan afzet) dient gemeten te worden. Afzetmogelijkheden bij o.a. mengvoeder- en zuivelindustrie dienen nagegaan te worden.

De projectresultaten, bestaande uit een rapport met daarin een beschrijving van de teelt, kwaliteit, verwerking en afzet van de gewassen en de resultaten van de veldscreening, dienen in februari 2013 gerapporteerd te worden. Op basis van de resultaten zal door het PA worden besloten de screening in 2013 wel of niet voort te zetten.

Na afloop van het project (februari 2013 of 2014) wordt ook een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel verwacht. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

Cofinanciering vanuit de mengvoer- en/of zuivelindustrie is zeer gewenst.

6.3.8 Vestiging en verspreiding van het maïswortelknobbelaaltje binnen een perceel (nr. 20)

Het maïswortelknobbelaaltje, *Meloidogyne chitwoodi*, heeft een brede waardplantenreeks en kan meerdere generaties per jaar vormen. Omdat bronnen van verspreiding bijna altijd aanwezig zijn, zou mogen worden verwacht dat een besmetting zich snel zou uitbreiden. In de praktijk blijken percelen echter zelden van voor tot achter te zijn besmet. Dit grillige voorkomen van het aaltje roept een aantal vragen op. Wat zijn omstandigheden waarbij *M. chitwoodi* zich gemakkelijk kan vermeerderen of verspreiden? Zijn er soms natuurlijke vijanden die verspreiding of vermeerdering verminderen?

Gevraagd wordt deze vragen te beantwoorden. Hierbij wordt gedacht aan het intensief opsporen en volgen van een of meerdere besmettingen in een praktijkperceel, waarbij verspreiding en vermeerdering worden gekoppeld aan abiotische en biotische factoren als afslibbaarheid, poriëndichtheid en bodemweerbaarheid.

Dit onderzoek dient te worden uitgevoerd in Noordwest-Nederland of in de Noordoostpolder in de jaren 2012 t/m 2014. Het perceel dient variatie te vertonen in abiotische factoren ('bont' perceel). De vruchtwisseling dient gedurende de proefperiode voor het gehele perceel gelijk te blijven.

De projectresultaten dienen in januari 2014 tussentijds te worden gerapporteerd. Op basis van deze rapportages neemt het PA een go/no go-beslissing over de uitvoering van onderzoek in 2014. Na een no go-beslissing wordt in april 2014 de eindrapportage (rapport en samenvatting voor Kennisakker.nl) opgeleverd. Na een go-beslissing dienen de driejarige gegevens uiterlijk in april 2015 middels een rapport, een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel schriftelijk gerapporteerd te worden. In deze rapportage dient aandacht te worden geschonken aan de relatie tussen teeltrisico's en (a)biotische factoren. Op verzoek van belangstellenden dienen resultaten mondeling te worden toegelicht.

6.3.9 Verspreiding Y-virus door aaltjes (nr. 21)

Trichodoride-aaltjes kunnen het tabaksratelvirus overdragen. Is het mogelijk dat deze aaltjes ook het aardappel Y-virus kunnen verspreiden?

Gevraagd wordt in 2012 na te gaan of Trichodoride-aaltjes het Y-virus kunnen verspreiden. Gedacht wordt aan een potproef waarin de aaltjes zich voeden met met Y-virus besmet aardappelmateriaal, waarna m.b.v. Elisa of PCR gemeten wordt of het virus in de aaltjes aanwezig is en, zo ja, wordt nagegaan of de aaltjes schone aardappelplanten kunnen besmetten met het aanwezige virus.

De resultaten van dit onderzoek dienen uiterlijk december 2012 te worden gerapporteerd in de vorm van een rapport en samenvatting voor Kennisakker.nl. Op basis van deze rapportage kan het PA in januari 2013 een beslissing nemen over eventueel vervolgonderzoek.

6.3.10 Behandeling uitgangsmateriaal tegen stengelaaltjes (nr. 24)

NAKtuinbouw controleert percelen die worden aangemeld voor de teelt van eerstejaars plantuien, onder ander op stengelaaltjes. Deze preventieve keuring is momenteel de enige manier om besmet uitgangsmateriaal te voorkomen. Er zijn misschien behandelingen te vinden die het stengelaaltje op uitgangsmateriaal effectief bestrijden.

Gevraagd wordt in 2012 te onderzoeken of er behandelingen van plantgoed zijn die stengelaaltjes effectief bestrijden. Hierbij kan gedacht worden aan een combinatie van warm waterbehandeling en koud-stomen of een Controlled Atmosphere (CA)-behandeling, zoals in aardbei gebruikt wordt tegen aardbeimijt.

Combinatie met lopend onderzoek in andere sectoren/gewassen verdient de voorkeur.

De resultaten van dit onderzoek dienen uiterlijk december 2012 te worden gerapporteerd in de vorm van een rapport en samenvatting voor Kennisakker.nl. Op basis van deze rapportage kan het PA in januari 2013 een beslissing nemen over eventueel vervolgonderzoek.

6.3.11 Duistbestrijding in bouwplanverband (nr. 32)

De bestrijding van duist is belangrijk in een rotatie met veel maaigewassen. Naast winter-tarwe is duist ook in andere teelten als suikerbieten, koolzaad en wintergerst een probleemkruid. In de teelt van tarwe biedt op dit moment Atlantis uitkomst bij de bestrijding van duist. Met name in wintergerst zijn er op dit moment geen goede middelen beschikbaar. Hierdoor worden vruchtwisselingsmogelijkheden beperkt en wordt de kans op resistentie tegen Atlantis steeds groter.

Gevraagd wordt in 2012 t/m 2015 (3 teeltseizoenen) in Noord-Nederland te onderzoeken hoe duist op een perceel met een bouwplan met wintertarwe, (winter)gerst en winterkoolzaad effectief bestreden kan worden. Gedacht wordt aan een combinatie van chemische en mechanische (bijv. vals zaaibed) maatregelen.

Per jaar zouden 2-3 verschillende (combinaties van) maatregelen in voor- en najaar kunnen worden uitgevoerd. De veldjes kunnen dan per jaar worden opgesplitst, waardoor het totale aantal objecten uiteindelijk op 8 tot 27 uitkomt. Bij 3 herhalingen geeft dat 24 tot 81 veldjes.

Voor de definitieve invulling van de te onderzoeken objecten, de begeleiding van het onderzoek en beoordeling van rapportage dient een klankbordgroep te worden gevormd, waarin in ieder geval telers en een gewasbeschermingsdeskundige zitting hebben.

De projectresultaten dienen te bestaan uit korte verslagen van bijeenkomsten van de klankbordgroep en een eindrapport. Na afloop van het project (medio 2015) worden ook een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel verwacht. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht.

6.3.12 Inventarisatie vreterij in aardappel (nr. 34)

Het lijkt erop dat er de laatste jaren steeds meer gevallen van vreterij aan aardappelknollen worden gevonden. Er is echter geen kwantitatief inzicht in het vóórkomen van symptomen en bijbehorende schade en in welke organismen deze vreterij veroorzaken.

Omdat diagnosemonsters van kennisinstellingen niet aselekt genoeg zijn, wordt gevraagd op een andere wijze kwantitatief inzicht te verschaffen in het voorkomen van vreterij schade en veroorzakers. Hierbij wordt gedacht aan (extra) waarnemingen aan de monsters die verwerkers nemen voor de uitbetaling van geleverde aardappelpartijen in 2012/13 en 2013/14. Vastgelegd dienen te worden de frequentie van bepaalde schadesymptomen met bijbehorende veroorzakers (ritnaalden, slakken, etc.). Van karakteristieke schadebeelden dienen foto's te worden gemaakt.

Vanwege de relatie met grondsoort zou het de voorkeur hebben een relatie met bijv. post-codegebied te maken en bij meerdere verwerkers waar te (laten) nemen.

De projectresultaten van seizoen 2012/13 dienen medio 2013 tussentijds te worden gerapporteerd in een jaarrapport. Op basis van deze rapportage neemt het PA een go/no go-beslissing over de uitvoering van het onderzoek in seizoen 2013/14.

Na een go-beslissing wordt medio 2014 de eindrapportage (rapport, samenvatting voor Kennisakker.nl en vakbladartikel) opgeleverd.

Op verzoek van belangstellenden dienen resultaten mondeling te worden toegelicht.

6.3.13 Bonenspintmijt in aardappel (nr. 38)

De bonenspintmijt (*Tetranychus urticae*) kan onder andere in de aardappelteelt forse opbrengstreductie veroorzaken. De mate van schade is afhankelijk van het moment van aantasting. Het aantreffen van de bonenspintmijt is qua tijdstip, plaats en omvang altijd verrassend. Er is volgens ons niet veel bekend over de veroorzaker en hoe schade te voorkomen.

Gevraagd wordt middels een bureaustudie de bestaande, voor de akkerbouw en in het bijzonder aardappel relevante informatie over bonenspintmijt op een rij te zetten en witte vlekken in de kennis te identificeren.

De resultaten van de studie dienen te worden vastgelegd in een rapport en samen met een samenvatting voor kennisakker.nl en een vakbladartikel in mei 2012 te worden opgeleverd. Op basis van deze rapportage neemt het PA een beslissing over eventueel vervolgonderzoek vanaf 2013.

6.3.14 Schema bodemplagen (nr. 41)

Er is geen overzichtelijk schema beschikbaar van insectenplagen in de bodem, haar waardplanten en andere factoren die de schade en de populatieontwikkeling beïnvloeden. Veel kennis over vruchtopvolging is beschikbaar, maar de informatie is vaak verborgen in de literatuur en verspreid over allerlei documenten. Een goed gekozen vruchtopvolging is een basiselement om het probleem van plaaginsecten in de bodem te verminderen.

Gevraagd wordt de beschikbare informatie over plaaginsecten in de bodem van alle belangrijke akkerbouwgewassen te verzamelen en deze informatie te ontsluiten door het bijwerken van de oude vruchtwisselingsschema's in combinatie met de toevoeging van risicosymbolen.

Het resultaat van deze studie is een aangepast vruchtwisselingsschema. Dit schema dient begin november 2012 te worden opgeleverd. Het PA kan dan eventueel begin 2013 dit schema meesturen met de mailing naar alle heffingsplichtigen.

6.3.15 Biologische bestrijding van ritnaalden (nr. 44)

Ritnaalden vormen nog steeds een (kwaliteits)probleem in aardappelen en vele andere landbouwgewassen. De beheersing wordt steeds moeilijker, omdat het insecticidegebruik onder druk staat. Op dit moment is een commerciële formulering toegelaten in Zuid-Europese landen tegen ritnaalden. Deze toepassing is kosteneffectief en staat op de Annex I lijst voor toelating in Europa.

Gevraagd wordt de werking van dit biologische middel, en eventueel ook andere, nieuwe en kansrijke biologische middelen, te onderzoeken onder Nederlandse omstandigheden. In 2012 en 2013 dient een proefveld te worden aangelegd op een perceel met een bekende geschiedenis van ritnaaldenschade. De keuze van middelen/objecten dient in het projectplan te worden onderbouwd. De objectinvulling dient in het projectplan te worden beschreven.

De projectresultaten dienen te bestaan uit een tussentijdse rapportage en een eindrapport. Na afloop van het project (eind 2013) worden ook een samenvatting voor Kennisakker.nl en een vakbladartikel verwacht. Resultaten dienen op verzoek van belangstellenden mondeling te worden toegelicht. Cofinanciering door de middelenfabrikanten/-leveranciers is noodzakelijk.

6.3.16 Transport van virus in aardappelplant (nr. 46)

Bij de bepaling van het optimale tijdstip van loofdoeding zou de tijdsduur tussen het zichtbaar worden van een primaire aantasting door persistent of non-persistent virus in het loof en het moment waarop het virus in de nieuwe knollen aanwezig/aantoonbaar is een rol kunnen spelen. Hoe sneller het virustransport in de plant, hoe groter de kans op virus in de knol.

Gevraagd wordt de beschikbare informatie over de snelheid van virustransport in de aardappelplant, liefst gedurende het seizoen (primaire aantasting, hergroei), op een rij te zetten. Indien deze informatie aanleiding geeft tot vervolgonderzoek, dient een voorstel voor dit onderzoek geformuleerd te worden.

De resultaten van de studie dienen te worden vastgelegd in een rapport en samen met een samenvatting voor kennisakker.nl en een vakbladartikel in april 2012 te worden opgeleverd. Op basis van deze rapportage kan het PA in mei 2012 een beslissing nemen over eventueel vervolgonderzoek.

6.3.17 Peilgestuurde drainage (nrs. 90 en 91)

Drainage is ontwikkeld om overtollig water zo efficiënt mogelijk af te voeren. Dit kan leiden tot een watertekort in het groeiseizoen. Met peilgestuurde drainage kan in het voorjaar water vastgehouden worden, wat in het groeiseizoen door het gewas gebruikt kan worden. Het gaat zo ook daling van het waterpeil in het gebied tegen. Wanneer juist wateroverlast dreigt, maakt de intensieve drainage een snelle waterafvoer mogelijk. Dit wordt belangrijker onder veranderende klimaatcondities waarbij neerslag meer in geconcentreerde buien in de zomerperiode valt. Ervaringen uit de praktijk en eerste onderzoeksgegevens laten gunstige resultaten zien.

Gevraagd wordt een vakbladartikel te schrijven waarin de voor- en nadelen van peilgestuurde drainage worden beschreven aan de hand van praktijkervaringen en eerste onderzoeksgegevens.

Dit artikel dient te worden aangeboden aan PA en de belangrijke Nederlandse vakbladen (Boerderij, Nieuwe oogst en Akker Magazine). Dit artikel dient medio 2012 te verschijnen.

6.4 Risico's

De beschikbare budgetten van het PA voor onderzoek worden jaarlijks aangepast en vastgesteld. De precieze uitvoering van het onderzoek kan daarmee niet voor de gehele looptijd vaststaan. Dit kan er toe leiden dat go/no go-beslissingen niet alleen worden genomen op basis van inhoudelijke argumenten, maar dat ook financiële afwegingen een rol kunnen spelen. Voor aanvullende werkzaamheden wordt telkens gevraagd offerte uit te brengen of een indicatieve meerprijs te berekenen. Van alle partijen wordt in deze flexibiliteit verwacht.

6.5 Betrokken partijen

PA, LTO Nederland, NAV.

6.6 Begeleiding

De landelijke werkgroepen van het PA fungeren als formele begeleidingscommissie voor de opdrachten; zij nemen go/no go-beslissingen en beoordelen de tussentijdse voortgang. Het kan echter gewenst zijn (afhankelijk van de grootte en impact van een project) dat belanghebbende partijen nader bij een project worden betrokken (klankbordgroep).

Voor sommige projecten wordt een klankbordgroep geëist, voor andere is de uitvoerder vrij zelf aanvullende begeleiding in het project vorm te geven. Zeker wanneer deze begeleiding plaats kan vinden voor meerdere activiteiten, en dus efficiënt is, wordt dat positief beoordeeld door het PA.

7 EISEN AAN DE OFFERTE

- a) Projectplan, gespecificeerd per fase. Via welke weg en methoden wordt het gevraagde resultaat verkregen?
- b) Geplande producten/diensten, inclusief aantal en tijdsplanning (onderzoeksplanning)
- c) Gedetailleerd werkplan voor eerste (kalender)jaar van de uitvoering (2010), inclusief opgave van de locaties van proeven en het aantal herhalingen en objecten per proef
- d) Welke aanwijsbare deskundigheid is in bedrijf aanwezig?
- e) Wie wordt met welke deskundigheid ingezet voor uitvoering van de opdracht?
- f) Gespecificeerde begroting (format in bijlage c)
Alles in euro's, incl. en excl. BTW, per fase, kalenderjaar en product inzicht in kosten (uitsplitsen)
Eigen loonkosten (voorbereiding/ontwikkeling, uitvoering, evaluatie/rapportage)
Overige bureaunkosten
(loon)kosten derden (voorbereiding/ontwikkeling, uitvoering, evaluatie/rapportage)
materiaalkosten
eventuele investeringen
reis- en verblijfkosten
overige kosten
eigen inbreng
inbreng derden

8 EISEN EN WENSEN T.A.V. DE OVEREENKOMST

- a) Indien er een raamovereenkomst is aangegaan tussen inschrijver en PA wordt deze van toepassing verklaard. Indien er geen raamovereenkomst aanwezig is, kunnen de algemene voorwaarden van het PA worden gehanteerd. Deze zijn te vinden in bijlage d;
- b) Leverings- en betalingsvoorwaarden en andere algemene voorwaarden van de zijde van de inschrijver worden nadrukkelijk van de hand gewezen. Alleen de definitieve overeenkomst zal geldig zijn bij de uitvoering van de opdracht;
- c) Opdrachtnemer gaat een overeenkomst aan voor ca. 3 jaar;
- d) Intellectueel eigendom: opdrachtnemer is eigenaar van alle in de opdracht gegenereerde producten, gegevens en andere informatiebronnen. Opdrachtgever verkrijgt echter een onbeperkt gebruiksrecht;
- e) Inschrijvers geven aan of ze voorwaarden van overeenkomst accepteren of waar ze wijzigingen zouden willen zien. Voor wijzigingsvoorstellen in de tekst is een formulier toegevoegd in bijlage e;
- f) De mate van acceptatie is een gunningscriterium.

9 BEOORDELING EN GUNNING

Inschrijvingen worden op feitelijke inhoud beoordeeld. Gunning geschiedt op basis van kwaliteit in relatie tot de economisch meest voordelige aanbidding.

Daarbij wordt in volgorde van belangrijkheid gekeken naar de onderstaande aspecten. De kwaliteitsaspecten (1 t/m 3) wegen gezamenlijk even zwaar als de kostenaspecten (4 t/m 6). De overige beoordelingsaspecten (7 t/m 11) wegen minder zwaar.

1. Het aangeboden onderzoeksvoorstel.
Het aangeboden voorstel dient duidelijk en transparant te zijn en geheel aan te sluiten bij de opdrachtschrijving. Creativiteit is een sterke pre. Synergie en samenhang met andere projecten binnen en eventueel buiten het PA-onderzoeksprogramma is een pre;
2. Kwaliteit van het in te zetten team, in het bijzonder:
Ervaring met type onderzoek, activiteiten, prestaties in het verleden. Deskundigheid die in het bedrijf aanwezig is en inzet daarvan voor de opdracht. De opdrachtgever laat prestaties die in het verleden zijn geleverd meewegen in haar beoordeling;
3. Het uitvoeringsplan (projectplan).
Beoordeeld worden ondermeer de gehanteerde methodieken, wijze van rapporteren, tijdsinvestering, doorlooptijden, ingebouwde evaluatiemomenten, de mate waarin de geoffreerde producten aansluiten op de vragen van de opdrachtgever en het werkplan voor het eerste kalenderjaar van de uitvoering.
4. De totale kosten van de offerte en de facturerings- en (eventuele) kortingsvoorwaarden
5. De financiële onderbouwing van de kosten.
Beoordeeld worden de kosten per afzonderlijk onderdeel en de eventuele voorwaarden voor meer-/minderwerk.
6. Eigen bijdrage in kosten, bijdrage door derden;
7. Resultaatgerichtheid.
De concreetheid en meetbaarheid van de doelstelling(en) die de inschrijver aangeeft te zullen behalen;
8. De verspreiding van resultaten;
9. De visie op het onderwerp van de opdracht;
10. Mate van acceptatie van de conceptovereenkomst;
11. Indien inschrijving in combinatie of onderaanneming, dan is het aantal deelnemers en de duurzaamheid van de samenwerking tussen partijen van belang.

Ieder aspect wordt beoordeeld op een schaal van 0 tot 10. Het belang van een aspect wordt uitgedrukt in een weegfactor. De totale score is de som van de producten van beoordeling en weegfactor per aspect.

BIJLAGE A**CHECKLIST**

Hoofdstuk/Paragraaf	Omschrijving	Ja/Nee
Procedurale voorschriften		
4	Adressering conform voorschriften	_____
4	Geldigheid offerte	_____
4	Verzekering	_____
Bindende voorschriften		
5	Indiening op tijd	_____
5	Offerte in enkelvoud	_____
5	Offerte digitaal	_____
5	Offerte en bijlagen rechtsgeldig ondertekend	_____
5	Volgorde gelijk bestek	_____
5	Inschrijving volledig (incl. reden)	_____
5	Eigen verklaring uitsluitingsgronden	_____
5	Combinatie/onderaanneming, zo ja, taakverdeling e.d.	_____
Eisen aan offerte		
7	Vereiste gegevens: onderdelen hoofdstuk 7 gespecificeerde begroting	_____ _____
8	overeenkomst	_____

Naam bedrijf inschrijver: _____

verklaart dat:

- hij niet in staat van faillissement, vereffening of surseance van betaling verkeert of anderszins het vrije beheer over zijn vermogen heeft verloren, dan wel werkzaamheden heeft gestaakt of in een andere soortgelijke toestand verkeert;
- er geen faillissement is aangevraagd of dat er tegen hem een procedure van vereffening of surseance van betaling aanhangig is gemaakt;
- hij niet veroordeeld is geweest voor een delict dat zijn beroepsmoraliteit in het gedrang brengt;
- hij in de uitoefening van zijn werk geen ernstige fout heeft begaan;
- hij aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van zijn belastingen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen;
- hij aan zijn verplichtingen heeft voldaan ten aanzien van de betaling van de sociale verzekeringsbijdragen in overeenstemming met de wettelijke bepalingen;
- hij zich niet in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen bij het verstrekken van de inlichtingen die in het kader van de aanbesteding van de inschrijver kunnen worden verlangd en de verlangde inlichtingen altijd verstrekt.

Inschrijver verklaart dat hij deze verklaring naar waarheid heeft ingevuld en ondertekend en zal desgewenst schriftelijk bewijs leveren.

Plaats: _____

Datum: _____

Naam: _____

Functie: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE C**BEGROTING**

Projectkosten (inclusief kennisoverdracht/communicatie) _____ excl. BTW

_____ incl. BTW

Gespecificeerde begroting in bijlage

Indiener wel/niet BTW verschuldigd: _____

Dekkingsstaat financiering:

Partij	Kosten per jaar (€)					Totale kosten (€)
	2010	2011	2012	2013	2014	
Opdrachtgevers						
Anderen						
Anderen in natura						
Eigen bijdrage						
Eigen bijdrage in natura						
Totaal						

Bijlage van bijlage c

Gespecificeerde begroting excl. BTW per uitvoerder en per jaar (inclusief aantal uren * tarief en beschrijving facilitaire kosten, materiaal en overige kosten)

Hoofdaannemer:

Fase: (per fase/product een tabel)

Eigen loonkosten

	SWO	WO	TO	OA	OP	
Tarief	xx	xx	xx	xx	xx	
Activiteit	uren					kosten (€)
1	xx	xx	xx	xx	xx	xx
2	xx	xx	xx	xx	xx	xx
..	..	..	..	..	..	..
subtotaal	xx	xx	xx	xx	xx	xx

Facilitaire kosten /Bureaunkosten

Omschrijving	eenheid	aantal	tarief	kosten (€)
1	xx	xx	xx	xx
2	xx	xx	xx	xx
..	..	..	..	..
subtotaal				xx

Kosten derden

omschrijving	kosten (€)
1	xx
2	xx
..	..
subtotaal	xx

Materiële kosten

omschrijving	kosten (€)
1	xx
2	xx
..	..
subtotaal	xx

Investerings

omschrijving	kosten (€)
1	xx
2	xx
..	..
subtotaal	xx

Reis- en verblijfkosten

omschrijving	kosten (€)
1	xx
2	xx
..	..
subtotaal	xx

Overige kosten	
omschrijving	kosten (€)
1	xx
2	xx
..	..
subtotaal	xx
Totale kosten	xx (€)

BIJLAGE D

ALGEMENE VOORWAARDEN PRODUCTSCHAP AKKERBOUW

Deze voorwaarden zijn van toepassing op door het productschap verstrekte bijdragen aan onderzoek en ontwikkeling, in aanvulling op hetgeen ter zake in de toezegging van de bijdrage is gesteld. Afwijkingen van deze voorwaarden zijn slechts geldig indien zij schriftelijk zijn overeengekomen. Nadrukkelijk zijn -algemene- voorwaarden van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage uitgesloten.

ARTIKEL 1 DEFINITIES

In deze voorwaarden wordt verstaan onder:

- a. Project: een onderzoeks- of ontwikkelingsproject dat het algemeen belang dient van de bedrijfskolom waarvoor het productschap is ingesteld;
- b. Productschap: het Productschap Akkerbouw;
- b. Bijdrage: de geldelijke ondersteuning van een Project door het Productschap;
- c. Aanvrager/ontvanger: de natuurlijke persoon of rechtspersoon aan wie een bijdrage wordt verleend ten behoeve van een Project.

ARTIKEL 2 BEPALING VAN DE BIJDRAGE; VERSTREKTE GEGEVENS

De hoogte van de bijdrage wordt vastgesteld door het Productschap op grond van de door de aanvrager/ontvanger van de bijdrage verstrekte gegevens. Het verstrekken van onjuiste of onvolledige gegevens, alsmede verzwijging van omstandigheden die van belang zijn bij de beoordeling van de aanvraag rechtvaardigt gehele of gedeeltelijke intrekking van de toezegging dan wel aanpassing van de voorwaarden waaronder de bijdrage is verstrekt.

De bijdrage is nimmer hoger dan de werkelijk gemaakte kosten.

ARTIKEL 3 BETALING VAN DE BIJDRAGE

Het Productschap verstrekt maandelijks een voorschot op de voor de uitvoering van het Project te maken kosten van zesentweerde procent (6,66%), in totaal zijnde een voorschot van maximaal tachtig procent (80%) van de totaal toegezegde bijdrage.

De bijdrage is inclusief eventueel verschuldigde omzetbelasting tenzij anders is overeengekomen.

ARTIKEL 4 KOSTEN / INKOMSTEN

De bijdrage wordt naar verhouding tot de begrote kosten verminderd met bijdragen, subsidies of andere inkomsten afkomstig van derden welke na de toezegging van de bijdrage zijn verkregen, alsmede met verkregen kortingen, geëffectueerde besparingen en door de uitvoering van het Project verkregen inkomsten.

Inkomsten welke worden verkregen tijdens of door de uitvoering van het Project komen naar verhouding van de bijdrage in mindering op de begrote kosten van het Project, tenzij in de begroting reeds met deze inkomsten rekening is gehouden.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage zal iedere gelegenheid aangrijpen kortingen dan wel besparingen te verkrijgen bij de uitvoering van het Project.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage zal de inkomsten die hij verwerft uit de exploitatie van de resultaten van het Project, voor ten minste de helft besteden aan onderzoeksactiviteiten welke verwant zijn aan dit Project.

ARTIKEL 5 RESERVES / OVERSCHOTTEN

Het is de aanvrager/ontvanger van de bijdrage niet toegestaan de bijdrage of gedeelten daarvan aan te wenden voor de vorming van reserves. Overschotten worden naar verhouding van de financiering van het Project aan het Productschap gerestitueerd.

ARTIKEL 6 COMPENSATIE

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage mag vorderingen van het Productschap op hem niet compenseren met vorderingen op het Productschap, tenzij het Productschap hier schriftelijk mee instemt.

ARTIKEL 7 INZET PERSONEEL EN MATERIAAL

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage draagt zorg voor een dusdanige inzet van personeel en materiaal, dat een gedegen uitvoering van het Project is gewaarborgd conform de normaliter geldende criteria en standaarden.

Indien tijdens de uitvoering van het Project de aanvrager/ontvanger van de bijdrage of het Productschap overleg wenselijk acht met het oog op het welslagen van het Project, zal hij daartoe onmiddellijk het initiatief nemen.

De resultaten van dit overleg dienen schriftelijk te worden vastgelegd en door de aanvrager/ontvanger van de bijdrage en het Productschap te worden bekrachtigd. Dit laat te allen tijde de verantwoordelijkheid van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage voor de uitvoering van het Project onverlet.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage staat er voor in dat hij gerechtigd is tot het gebruik van door hem gebruikte materialen, software of geschriften en vrijwaart het Productschap van aanspraken van derden wegens inbreuk op (intellectuele) eigendomsrechten.

ARTIKEL 8 UITVOERING DOOR DERDEN

Indien aanvrager/ontvanger van de bijdrage het Project of delen daarvan niet of niet geheel zelf uitvoert, doet de aanvrager/ontvanger van de bijdrage het Productschap opgave van de personen of de organisaties die bij de uitvoering van het project worden ingeschakeld onder vermelding van de reden van het inschakelen van deze derden.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage is verplicht in zijn overeenkomsten met deze derden alle zodanige bepalingen uit de toezeggingsbrief en deze voorwaarden over te nemen, waardoor deze derden tegenover het Productschap gelijke verplichtingen hebben als de aanvrager/ontvanger van de bijdrage tegenover het Productschap heeft.

Indien het Productschap zich niet kan verenigen met het inschakelen van een (bepaalde) derde geeft hij zulks gemotiveerd aan.

ARTIKEL 9 RESULTATEN

De resultaten van het Project komen, met inachtneming van hetgeen in deze voorwaarden of in de toezeggingsbrief is bepaald met betrekking tot (intellectuele) eigendomsrechten en revenuen, te allen tijde om niet ten goede van de ondernemingen waarvoor het Productschap is ingesteld. De aanvrager/ontvanger van de bijdrage onthoudt zich van handelingen, welke op deze toedeling inbreuk maken of kunnen maken.

Met het oog op de technologische ontwikkelingen in het bedrijfsleven, welke gediend worden door een zo groot mogelijke verspreiding van de resultaten van de werkzaamheden, zal de aanvrager/ontvanger van de bijdrage zich er voor inspannen, zo nodig met behulp van externe adviseurs, dat de resultaten van de werkzaamheden, daaronder begrepen die waarvoor bescherming is verworven als bedoeld in artikel 15, zo spoedig mogelijk en op zo ruim mogelijke schaal openbaar worden gemaakt en commercieel worden toegepast.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage verklaart zich bereid om, indien hij het recht tot gebruik van resultaten toekent aan een ondernemer die in het buitenland een onderneming drijft, het gebruik onder zodanige bedingen toe te kennen dat het gebruik van de betrokken resultaten door ondernemers die in Nederland een onderneming drijven, niet onmogelijk wordt gemaakt.

ARTIKEL 10   VERGUNNINGEN / MACHTIGINGEN

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage draagt er zorg voor dat alle voor de uitvoering van het Project vereiste vergunningen en machtigingen aanwezig c.q. verleend zijn. Indien een vergunning of machtiging niet is of wordt verleend, stelt de aanvrager/ontvanger van de bijdrage het Productschap daarvan onverwijld in kennis. Het Productschap is in het geval een vergunning of machtiging niet is of wordt verleend, dan wel wordt ingetrokken wegens het niet voldoen aan bij de verlening gestelde voorwaarden gerechtigd de bijdrage geheel of gedeeltelijk en al dan niet met terugwerkende kracht in te trekken.

ARTIKEL 11   ADMINISTRATIE

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage voert een zodanige administratie, dat daaruit blijkt welke kosten door hem c.q. door derden aan de verscheidene onderdelen van het Project zijn besteed en welke bestede uren aan de verscheidene onderdelen van het Project zijn toe te schrijven. De aanvrager/ontvanger van de bijdrage verschaft het Productschap op diens verzoek inzage in deze administratie.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage bewaart deze administratie tot zeven jaren na de beëindiging van het Project.

ARTIKEL 12   RAPPORTAGE

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage rapporteert periodiek aan het Productschap en voorts zo vaak als het Productschap rapportage wenselijk of noodzakelijk acht. Rapportage en het verstrekken van inlichtingen dient binnen een redelijke termijn plaats te vinden.

Wanneer zich bijzondere ontwikkelingen voordoen, of bijzondere resultaten van de werkzaamheden die voor commerciële toepassing van belang kunnen zijn, worden behaald, worden deze zo spoedig mogelijk tussentijds gerapporteerd.

Na afloop van het project dient de aanvrager/ontvanger van de bijdrage bij het Productschap naast de eindrapportage een gespecificeerde financiële eindafrekening in van de binnen het raam van de projectomschrijving en bijbehorende projectbegroting werkelijk gemaakte kosten.

Het Productschap toetst de eindafrekening aan de projectbegroting en betaalt binnen dertig (30) dagen het saldo op voorwaarde dat de rapportages voldoen aan de gestelde eisen en op voorwaarde dat de kosten terecht zijn opgevoerd. Betaald worden die kosten voor zover in de projectbegroting was voorzien dat deze zouden worden vergoed door het Productschap.

Het Productschap wordt desgevraagd een accountantsverklaring overlegd.

ARTIKEL 13   EIGENDOM VAN MATERIALEN

In het kader van het Project aangeschafte materialen worden eigendom van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage, met dien verstande, dat bij de toezegging van de bijdrage kan worden bepaald, dat op duurzame middelen een redelijke afschrijving wordt toegepast, waarbij deze afschrijvingskosten gedurende de looptijd van het Project ten laste van dat Project worden gebracht.

ARTIKEL 14   EIGENDOMSRECHTEN

De resultaten van het project zijn eigendom van aanvrager/ontvanger van de bijdrage, tenzij bij de toezegging anders is bepaald. De aanvrager/ontvanger verleent het Productschap om niet het gebruiksrecht van genoemde resultaten.

ARTIKEL 15   AUTEURSRECHT

Het auteursrecht berust bij de aanvrager/ontvanger van de bijdrage, tenzij bij de toezegging anders is bepaald. De aanvrager/ontvanger verleent het Productschap om niet het recht tot openbaarmaking en verveelvoudiging binnen de kring van ondernemingen waarvoor het Productschap is ingesteld.

ARTIKEL 16   OCTROOI

Indien het Productschap schriftelijk aan de aanvrager/ontvanger van de bijdrage ter kennis brengt zulks gewenst te achten, zal de laatste, zo nodig in samenwerking met eventuele partners, terstond alle maatregelen nemen, daaronder begrepen het verrichten van depots en het aanvragen en onderhouden van octrooien, op naam van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage, welke dienstig zijn voor een voldoende bescherming van de uit die werkzaamheden voortvloeiende resultaten. Voor de uitvoering en bekostiging van deze maatregelen kan de aanvrager/ontvanger van de bijdrage zo nodig in overleg met het Productschap treden.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage is gerechtigd een octrooiaanvraag c.q. octrooi niet door te zetten en zulks alsdan aan het Productschap kenbaar te maken. In dat geval is de aanvrager/ontvanger van de bijdrage verplicht op verzoek van het Productschap de octrooiaanvraag c.q. het octrooi over te dragen aan het Productschap of een door deze aangewezen derde. Het Productschap draagt de kosten van de overdracht.

Indien aanvrager/ontvanger van de bijdrage een octrooi aanvraagt c.q. verkrijgt, verleent hij het Productschap om niet een niet-exclusieve, niet-overdraagbare licentie voor toepassingen gelegen binnen het gebied van het project. Voorts zal de aanvrager/ontvanger van de bijdrage desgewenst het Productschap onder redelijke voorwaarden een niet-exclusieve, niet-overdraagbare licentie verlenen voor toepassingen welke zijn gelegen buiten het gebied van het project. Het Productschap is te allen tijde gerechtigd sublicentie(s) te verlenen aan ondernemingen waarvoor het Productschap is ingesteld.

ARTIKEL 17   AANSPRAKELIJKHEID

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage is niet aansprakelijk voor schade(n) welke voor het Productschap voortvloeit uit het gebruik en/of de toepassingen van de resultaten van het Project, tenzij deze schade te wijten is aan grove schuld of opzet van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage.

Het Productschap vrijwaart de aanvrager/ontvanger van de bijdrage, gelijk de aanvrager/ontvanger van de bijdrage het Productschap vrijwaart, voor alle schade van derden, die ontstaat door het onderzoek dan wel voortvloeit uit het gebruik en/of de toepassing van de resultaten van het Project, tenzij deze schade is te wijten aan grove schuld of opzet door de aanvrager/ontvanger van de bijdrage c.q. het Productschap.

ARTIKEL 18 NAAMSVERMELDING EN PUBLICITEIT

Iedere publicitaire uiting, waaronder begrepen uitnodigingen, persberichten, referenties, rapporten en overzichten, ter zake van het Project gedaan door de aanvrager/ontvanger van de bijdrage geschiedt na overleg met het Productschap en onder vermelding van het Productschap als (mede)financier.

ARTIKEL 19 GEHEIMHOUDING

Indien de aanvrager/ontvanger van de bijdrage in de uitvoering van het Project gegevens ter kennis komen van het Productschap, welke niet publiek toegankelijk zijn of door het Productschap als vertrouwelijk worden aangewezen, behandelt de aanvrager/ontvanger van de bijdrage deze gegevens met de grootste zorg en de meeste geheimhouding.

Indien niet publiek toegankelijke gegevens onderdeel vormen van de resultaten van het Project, of indien het bekend maken van dergelijke gegevens noodzakelijk is te achten in verband met de publicatie van resultaten van het Project, stellen het Productschap en de aanvrager/ontvanger van de bijdrage in overleg vast, op welke wijze, in welke mate en met welke termijn van de verplichting tot geheimhouding kan worden afgeweken.

De resultaten van het Project zijn, met inachtneming van de bijzondere geheimhoudingsverplichtingen en intellectuele eigendomsrechten, openbaar. Het Productschap en de aanvrager/ontvanger van de bijdrage kunnen evenwel een termijn van geheimhouding overeenkomen, welke termijn schriftelijk wordt vastgelegd.

ARTIKEL 20 VERZEKERING

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage draagt zorg voor een voldoende dekking krachtens een verzekeringsovereenkomst ten aanzien van letsel of schade aan personen of zaken.

ARTIKEL 21 BEËINDIGING

Indien de aanvrager/ontvanger van de bijdrage de uitvoering van het Project zonder voorafgaande toestemming van het Productschap wijzigt, vertraagd uitvoert of staakt, of in geval de aanvrager/ontvanger van de bijdrage zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Productschap rechten of verplichtingen voortvloeiend uit de toezegging overdraagt aan derden, of in geval de aanvrager/ontvanger van de bijdrage handelt in strijd met voorwaarden gesteld bij de toezegging van de bijdrage -waaronder begrepen deze voorwaarden- is de aanvrager/ontvanger van de bijdrage zonder voorafgaande kennisgeving in verzuim en is het Productschap gerechtigd het project als beëindigd te beschouwen. Alsdan is het Productschap aan de aanvrager/ontvanger van de bijdrage niet meer verschuldigd dan hetgeen overeenkomt met een redelijke vergoeding voor de reeds verrichte werkzaamheden, zulks onverminderd het recht van het Productschap op schadevergoeding.

Indien voor de aanvrager/ontvanger van de bijdrage surseance van betaling of faillissement is aangevraagd dan wel indien de aanvrager/ontvanger van de bijdrage in staat van faillissement is verklaard, is het Productschap gerechtigd de bijdrage met onmiddellijke ingang te beëindigen en dient het reeds aan de aanvrager/ontvanger van de bijdrage betaalde aan het Productschap te worden gerestitueerd.

ARTIKEL 22   GESCHILLEN EN PROCEDURES; TOEPASSELIJK RECHT

Indien het Productschap in verband met het Project in een administratief bezwaar of beroep, dan wel in een rechtsvordering medewerking vordert van de aanvrager/ontvanger van de bijdrage, zal deze laatste alle medewerking verlenen, tenzij partijen in rechte tegenover elkaar staan.

De aanvrager/ontvanger van de bijdrage stelt het Productschap onverwijld op de hoogte van enige juridische procedure die in verband met het project door of tegen hem wordt ingesteld. Partijen besluiten in overleg omtrent de te nemen maatregelen.

Onverminderd het bepaalde met betrekking tot aansprakelijkheid en vrijwaring worden de kosten van een rechtsgeding gedragen door de partij die de kosten maakt, dan wel in de kosten wordt veroordeeld.

Alle geschillen die ontstaan tussen partijen worden beslecht door de bevoegde rechter te Den Haag.

BIJLAGE E   TEKSTSUGGESTIES OVEREENKOMST

Eis/wens	Akkoord (Ja/Nee)	Tekstsuggestie bij niet akkoord
a	_____	_____
b	_____	_____
c	_____	_____
d	_____	_____